

ШЫН

Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының
Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериниң,
ажылчы чоннар депутаттарының область Советиниң органы

1925 чылаа
УДУСЛАТТЫҢА
1954
ФЕВРАЛЬ
23
ВТОРНИК
№ 40 (2977)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Бөгүн — Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 36 чыл ою.

Совет улустуң тайбың тургузуушкунунуң идегелдиг камга-
лакчызы Совет Армияга болгаш Шериг-Далай Флодунга алдар!

СОЦИАЛИЗМ ЧУРТУНУҢ КҮЧҮЛҮГ АРМИЯЗЫ

Бөгүн совет улус болгаш ооң Чепсектиг Күштери Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң Хүнүн демдегелеп турар.

Улуг Ленинниң база ооң херээнин ламчылакчызы И. В. Сталинниң тургусканы бистиң армиявыс бодунуң төрүтүнгениниң дугайын 36 чыл турнууда, 1918 чылдың февраль 23-те, Нарва база Псков чанынга герман эжелекчилерни ашкан бир дугаар тилелгези-биле бүгү делегейге харлап дыңнаткан. Халдаашкын кылыр дээш эвес, харын Төрөөн чуртун камгалаар дээш тургустунган делегейде бир дугаар ол армия ол үседен эгелээш-ле улустуң мурнунга бодунуң хүлээлгезин хүндүлүү-биле күүседип келген.

Совет Армияның бүгү төөгүзү маадырлыг чоруктун, Төрөөн чуртка ыдыктыг бараан болуушкунун болгаш дайынчы хүлээлгени алдарлыгы-биле күүседириниң дигриг чижээ болур. Эвээш эвес аар шыгалдалар ооң үлүг-хуузуна онаажып турган. Шоолуг быжыкпаан, аныяк тургаш-ла ол армия америк, англи, француз, япон болгаш өске-даа интервентилериниң, буржуаз-помещиктиг актардейжи контрреволюциянын согушкуннарынга удур турган. Аныяк Совет Республиканы боой тудуп каар дээш он дөрт буржуаз күрүңер халдаан. Советтер чуртунун аныяк армиязы, интервентилерин болгаш ак-твардейжилерни чылча шапкаш, Октябрьниң улуг чаалап алышкыннарын камгалап алган.

Империалистерниң баштайгы дайынчы халдаашкынны ойтур шапкаш, бистиң армиявыс тайбың тургузуушкуну боттандыра, тайбың күш-ажылды кылыр арганы совет улуска хандырып берген.

Бистиң армиявыстың үлүг-хуузуна таварышкан эн-не аар-берге шыгалда болза, немец-фашист эжелекчилер-биле дайын болган. Хэй-миллион фашист аг-шериглер европа күрүңелериниң армияларына өлүмүг халап болуп турган. Фашист аг-араатаннар бистиң чуртувусче оор өзү-биле халдап кээрге Совет Армия коргуп сүртөөзүн. Дайынчы өлүмүг шурганнарынга ол, тоол-домжакта дег маадыр болуп, күштерин мөөңөөшпаан, улам-на каңналып быжыккан.

Фашист эжелекчилер-биле дайынга бистиң армиявыс бодунуң улуг чаагай сорулгаларының чогуур бединге турган, бодун совет улустуң эрге-ажыктарының шыңчы болгаш идегелдиг камгалакчызы кылдыр көргүскен. Немец фашистерни болгаш япон империалистерни чылча шапкаш бистиң Төрөөн чуртувустун алдарын, хостуг болгаш хамаарышпас чоруун камгалап алгаш, бистиң армиявыс Европаның улустарының база делегей цивилизациязының тынын камгалап алган. Совет кижилер бодунуң армиязынга дидими-биле ыналып болур деп чүвөгө база катап бүзүрээнер.

Ада-чурттуң Улуг дайыныга совет улустуң болгаш ооң Чепсектиг Күштериниң бүгү делегейге төөгүлүг тилелгелериниң түнеллинде капитализмниң делегей системазына чаа согуушкун таварышкан. Капитализмниң системазында Европаның болгаш Азияның элээн хэй чурттары адырлып үнген болгаш олар Совет Эвилели-биле кады тайбыңчы, демократияның база социализмниң күчүлүг лагери болуп турарлар. Бистиң армиявыс—улус демократиязының чурттарының ажылчы чоннарының чоок болгаш эргим өнүгү.

Ада-чурттуң Улуг дайыныга Совет Армия бедик мораль-дайынчы шынарлардыг, бо үениң бирги чергелиг күчүлүг чепсектиг, дуржулгалыг болгаш каңналган командир, гене-

рал составтыг армия, өзүлүг-ла маадырларның армиязы болуп үнген. Ооң дайынчыларының эрес, мергежилдинге, ооң генералдарының болгаш офицерлериниң дайынчы уран аргалыгына дөмейлежир чүвө делегейде чок. Бистиң чуртувустуң бүгү улустары боттарының армиязынга, ооң тилелгелеринге дүрүм өзүгаар чоргаарланып турар.

Фашистг Германияны болгаш империалистг Японияны чылча шапкаш совет шериглериниң шылгарангай тилелгелери болза, хамыктың мурнунда, бистиң армиявыс—улустуң армиязы, улустуң эрге-ажыктарын ол камгалап турар деп чүвө биле тайылбырлатынар, ол болза, хосгалган ажылчиннарың болгаш тараачыннарың армиязы, бистиң Төрөөн чуртувустуң нацияларының аразында акы-дунмалыкты чоруктун армиязы. Ол армия интернационализмниң өзүзүңга кижизитинген, ынаганаш эжелекчи чүткүлдери оон көөр хөңгү чок.

Бистиң армиявыс—тайбынчы база бүгү чурттарың улустарының аразында найыралдың камгалакчызы. Ол армия өскениң черлерин эже тээр сорулгага эвес, а совет чурттуң кызыгаарларын камгалаарының сорулгаларына тургустунган.

Совет улус бодунуң армиязынга изиг ынак болгаш ооң күчү-шыдалы быжыкпаан дугайында үргүлүч сагыш салып турар. Армиязынга хамаарыштыр улустуң талазында бистиң идегелдиг ыдыктыг улуг ынактык болгаш сагыш чолаашкын өске кандыг-даа чуртта чок.

Бистиң армиявыстың тилелгелериниң, күжүнүң болгаш күчүзүңүң үнер дөзү—совет нийтиле болгаш күрүңе тургузуунуң быжыгында, оюу Ленин—Сталинниң улуг партиязчыны, Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының кижизитип, доруктуруп турарында. Партияны мерген угааның болгаш ырадыр көөр политиказының ачызында совет улус бистиң чуртувусту хожудангай, аграрлыг турганында күчүлүг индустриалдыг-колхозчу улуг күрүңе болдурган. Дайынчыны тилелгелерге материалдыг болунар аргалар оон-биле тургустунган. Партия совет дайынчылары Төрөөн чуртуңга ынак болурунга кижизитип, оларның дайынчы чоруун быжыглап, коргусчү чок чорукка болгаш сагылга-чурума өөрөдөй турар. Коммунистг партияга кижизитирген Совет Армия эрес-дидим чоруктун, идеялиг соруктур болгаш сагыш-сеткил талазы-биле улуг күштүг чоруктуң үлеер-чижээн делегейге көргүзүп турар.

Совет Армия бодунуң дайынчы албанында 36 чыл туруп келген. Коммунизмниң чырыктыгы улуг чаагай тудуун тургузуп, бистиң чуртувустун бүгү будуннарында тургузучу тайбың ажылды хайындарып турар совет улус бодунуң армиязынче ынактык болгаш чоргаарал-биле көрүп турар.

Оон-биле кады совет улус болза, делегейин чаа дайынчыны кысыкчыларының чимзенишкенин көрүңгүр хайгаарап, Совет күрүңени камгалаан улам-на быжыглап турар. Социализмниң чурту империалистг күрүңелерин халдаашкыннарын ойтур шаварына кезээде белең турар ужурулуг деп партияның айтышкынын совет улус үргүлүч сактып турар.

Бүгү совет кижилер, бүгү муракчы кижизителген бөгүн тайбыңчы болгаш улустарың аймык чок чоруунуң идегелдиг камгалакчызы Совет Армияны алдаржыткан йөрээлди салып турар.

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң үжөн алды чыл ою делгезин!

Москвада сонгукчулар даңзыларының хыналдазы

Сонгукчулар даңзыларын тургузуушкунуң талазы-биле улуг ажыдары Москваың ажылчы чоннар депутаттарының районнар Советтериниң күүскөннөрү чоруктаннар. Бо ажылга бажынар эргелдериниң муң-муң активчилери, агитаторлар, комсомолчулар киришкеннер. Белеткеп кылган даңзыларны сонгукчуларның танышкан турары-биле участок комиссияларына берген. Ам найысладды бүгү районнар-

ында сонгукчуларның даңзыларының хыналдазы чоруп турар. Куйбышевский болгаш Свердловский районнарда дыка хэй сонгукчулар аттары хынатканнар.

Участоктарың сонгукла комиссияларында Москвадан үнүп чорур хамааттыларга «Бадылаар эргенин шыңзылдыгазын» берип эгелей берген.

(СЭТА)

ТАЙБЫҢНЫҢ КАМГАЛАЛЫНДА!

Чурукчулар Н. Терещенко биле Н. Акимушкиниң плакады. СЭТА-ның фотохрониказы.

ССР Эвилелиниң Камгалал Министриниң ДУЖААЛЫ

№ 17

1954 чылдың февраль 23. Москва хоорай.

Эштер солдаттар болгаш матростар, сержантылар болгаш старшиналар!

Эштер офицерлер, генералдар болгаш адмиралдар!

Бөгүн совет дайынчылар бистиң чуртувустуң бүгү улузу-биле кады Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң 36 чыл ою демдегелеп турар.

Чепсектиг Күштер алдарлыг ойнуң хүнүн чуртта экономиканың болгаш культураның хөгжүлдээинде чаа-чаа чедиишкенир-биле, улустуң амдыралын экижидер дугайында Коммунистг партияның сагыш-салышкыны-биле болгаш күрүңе эрге-чагыргазының дээди органы — ССРЭ-ниң Дээди Советинге ам болур сонгудалар-биле холбашкан күш-ажылчы болгаш политиктиг улуг көдүрүлүшкүнүң байдалында ужуражып турар.

Коммунистг партияга болгаш Совет чазакка кижизитирген, дайынчы хүлээлгезинге шыңчы, Армияның болгаш Флоттуң дайынчылары боттарының дайынчы өөрөдөлүгү кызыкмак сайзырангайдып, бистиң Төрөөн чуртувустуң аймык чок чоруун идегелдин-биле хандырып турар.

Совет Чепсектиг Күштериниң 36 чыл ою-биле Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң бодунуң составынага байыр чедирдим.

Дайынчы мергежилди сайзырангайжыдарыңга, улам-на чаа сайзырангай техниканы болгаш чепселенишкенин шигээдип алырыңга, серемчилелин болгаш дайынчы белең чоруун бедилеринге улам ыдай чедиишкенирлиг болурун дайынчыларга күзөдим. Байырлаады демделээри-биле дужаарым болза:

Бо хүн, февраль 23-те бистиң Төрөөн чуртувустуң найыслады — Москвага, эвилелешкен республикаларның найысладарыңга, а ол ышкаш Калининградка, Львовка, Хабаровскиге, Владивостокка болгаш маадыр-хоорайлар — Ленинградка, Сталинградка, Севастопольга болгаш Одессага — артиллерияның чээрби удаа дааштаашкыны-биле салют кылар.

Бистиң социалистг улуг Төрөөн чуртувус делгезини!
Күчүлүг совет улус болгаш ооң алдарлыг Чепсектиг Күштери делгезини!

Совет Чазак делгезини!
Коммунизм тилелгезинче чурту быжыгы-биле болгаш бүзүрелдин-биле аппарат чыдар Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязы делгезини!

**ССР Эвилелиниң Камгалал Министриниң
Совет Эвилелиниң Маршалы Н. А. БУЛГАНИН.**

Совет Армияның болгаш Шериг-Далай Флодунуң оюнуң дугайында байырлыг хуралдар

Февраль 18-те Эвилелдер бажынының Колонналардыг залын Свердловский районунуң ажылчылары, ал-Сан-хаакчылары, партия, совет болгаш хэй-ниити организацияларының ажылдакчылары долдур олурупкан турган. Маңаа ССРЭ-ниң Чепсектиг Күштериниң 36 чыл оюнга алдар болдурган байырлыг хурал болган. Совет Армияның болгаш Шериг-Да-

лай Флодунуң алдарлыг дайынчы оруунуң дугайында илеткеди генерал-лейтенант М. А. Козлов кылган. Коминтерновский районунуң ажылчы чоннарының байырлыг хуралына илеткеди адмирал Н. Е. Басистый, Тимирязевский районга — генерал-лейтенант В. М. Лайко кылган.

(СЭТА)

ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгудаларга алдар кылдыр күш-ажылчы белектер

ШИИТПИРНИҢ КҮҮСЕЛДЕЗИ ДЭЭШ ДЕМИСЕЛ

Тес-Хем районунуң Берт-Даг чеди чыл школының 1954—1955 өөрөдөлгө чылында одаар 1600 кубометр бажыны, хлеб быжыраар бир бажыны кылыры-биле тудуп материалдарын, интернат септелгезинге хергелетинер 1130 чуга манзаны, 500 бустарын, 370 кылын манзаны февраль, март айларда бүрүн белеткеп алырың сессияга шийтирлээ.

Сумунуң ажылчы чоңу болгаш мында Ленин аттыг колхозтан (даргазы эш Ензак) организастатынган ийи бригада бо үстүнде ажылдарын күүседир-биле керээ өзүгаар январь-да-ла ажылдап киришкенир.

Сыстыг-Хемде ыяш ажыл-агыйның ыяш кезер болгаш сөөртүр бригадалары сонгудаларга алдар кылдыр кижизитип белеткен хүлээлгелерин алганнар.

Январьда Данзын-оол Байкара хүнде үлүг нормазын 168 хуу, Маппак-оол хүн нормазын 175 хуу күүсеткенер. Ыяш белеткээр бригада январьда 1500 кубометр ыяш белеткээр тургаш 1658 кубометр кылдыр күүседип, азы 112 хуу күүсеткен.

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның коллективни Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш бүдүрүлгениң бедик көргүзүлгениң чедип алырын хүлээнген. Олар алган сөзүңге өз болуп февральдың баштайгы декадазында бүдүрүлгө планын 100 хуу күүсеткенер. Эң ылангы Боротниковтун удуртуп турары бригада оңа эки ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик көргүзүүнү эштер Рошин, Берляков, Кукарин, Шустова, Кузьмин олар чедип ап, бүдүрүлгө оңаалдазын 150—200 хуу чедер күүседип турарлар.

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның коллективни Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш бүдүрүлгениң бедик көргүзүлгениң чедип алырын хүлээнген. Олар алган сөзүңге өз болуп февральдың баштайгы декадазында бүдүрүлгө планын 100 хуу күүсеткенер. Эң ылангы Боротниковтун удуртуп турары бригада оңа эки ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик көргүзүүнү эштер Рошин, Берляков, Кукарин, Шустова, Кузьмин олар чедип ап, бүдүрүлгө оңаалдазын 150—200 хуу чедер күүседип турарлар.

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның коллективни Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш бүдүрүлгениң бедик көргүзүлгениң чедип алырын хүлээнген. Олар алган сөзүңге өз болуп февральдың баштайгы декадазында бүдүрүлгө планын 100 хуу күүсеткенер. Эң ылангы Боротниковтун удуртуп турары бригада оңа эки ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик көргүзүүнү эштер Рошин, Берляков, Кукарин, Шустова, Кузьмин олар чедип ап, бүдүрүлгө оңаалдазын 150—200 хуу чедер күүседип турарлар.

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның коллективни Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш бүдүрүлгениң бедик көргүзүлгениң чедип алырын хүлээнген. Олар алган сөзүңге өз болуп февральдың баштайгы декадазында бүдүрүлгө планын 100 хуу күүсеткенер. Эң ылангы Боротниковтун удуртуп турары бригада оңа эки ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик көргүзүүнү эштер Рошин, Берляков, Кукарин, Шустова, Кузьмин олар чедип ап, бүдүрүлгө оңаалдазын 150—200 хуу чедер күүседип турарлар.

Кызылдың сапог даараар мастерскаяның коллективни Совет Эвилелиниң Коммунистг партиязының бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш бүдүрүлгениң бедик көргүзүлгениң чедип алырын хүлээнген. Олар алган сөзүңге өз болуп февральдың баштайгы декадазында бүдүрүлгө планын 100 хуу күүсеткенер. Эң ылангы Боротниковтун удуртуп турары бригада оңа эки ажылдап турар. Күш-ажылдың бедик көргүзүүнү эштер Рошин, Берляков, Кукарин, Шустова, Кузьмин олар чедип ап, бүдүрүлгө оңаалдазын 150—200 хуу чедер күүседип турарлар.

КҮШ-АЖЫЛЧЫ КӨДҮРЛҮҮШКҮН

Кызылдың авторотазының коллективинде сонгудалар мурнуң социалистг чарыкы калбарган. Планын куусаа бетинде күүседир дээш социалистг чарыкы мурнакчы одурунда чолаачылар эштер И. Дроздов, В. Литвинов болгаш И. Морозов чоруп турарлар. Муриакчы бүдүрүлгечилер февральдың баштайгы хүннеринде планын чедиишкениң күүсетипшаан дыка хэй кывар чүлдери камнап алганнар. СЭКП ТК-ның бүгү сонгукчуларга кыйгырымы-биле танышкаш чаа бедиткен хүлээлгелерин алганнар.

ПЛАНДАН АЖЫР ПРОДУКЦИЯ
ССРЭ-ниң Дээди Советинге сонгудаларга социалистг чарыкы калбарган түнеллинде Кызылдың деаранылга комбинаты январь айда пландан 40 хуу ажыр эки шынарлыг продукцияны берген.

Эш Кузнецовага удурткан масса-лыг дааранылга цехиниң бригаданың кежигүнери бердинген планын үргүлүч ажыр күүседип турарлар.

ТӨРӨӨН ЧУРТКА

Кызылдың агыш-чем комбинатының коллективни январь айның планын ажыр күүсетипшаан пландан ажыр оң ажыр муң рубльди Төрөөн чуртка бергеннер. Үчдүрер продукцияның шынарын дыка экижиткенер. Эштер Золотухинага болгаш Тонкихко удурткан хлеб быжыраар бригада эки түңелди көргүскен.

БҮГҮ УЛУСТУҢ БАЙЫРЛАЛЫНГА АЛДАР КЫЛДЫР

Барыш-Хемчик районунуң Эрги Барлыкта «Большевик» колхоз бо чылын тудуп материалын белеткээриниң талазы-биле ажылдарын чогуур өйдүңе чедиишкениң организастаан. Орта болгаш Кыды Шыраавылактарда тудуп бригаданың бригадир эш Аракчага удурткан 73 кижизитип 1643 кубометр чудукту кезип белеткээ. Ооң бир муң кубометрин машина оруунда белеткээ, 500 ажыг чудукту колхоз төвүңде сөөртүп алган.

Ыяш кезикчилери эштер Картыг, Апан-оол, Кодай-оол база ыяш сөөртүр ажылда эштер Канчыр, Сурун, Көгөреш олар ажыл нормазын доктаамал ажыр күүседип, сонгудалар мурнуң социалистг чарыкына тилелкчилер болуп турарлар.

Шериг албанныгларның өг-бүлелеринин көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн талазы-биле чингелделери

Совет Армиянын дайынчыларынын дугайында, Ада-чурттуң дайыннын инвалидтеринин дугайында, а ол ышкыш немец-фашисттик эжекчилерден болгаш япон самурайлардан Төрзөн чуртту камгалап тургаш Ада-чурттуң дайыннын фронттарында өлгөннөринин өг-бүлелеринин дугайында Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын сагыш салышкыны партиянын болгаш чазактын чорудуп турары хей саныг хемчеглер-биле илеретилит турар.

Партиянын болгаш чазактын үндүрүп политиказы болза, шериг албанныгларның өг-бүлелерин үндүрүп төлөвиринден шуут хостаарынча азы ол өг-бүлелерге дыка чингелделерин бээринче утганган.

ССРЭ-нин Дээди Советинин бешки сессиязынын 1953 чылдын август 8-те бадылааны көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн дугайында чаа Хоойлу-га үндөзүлгө чорудуп турар көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн оонарын чуруму бо чорукка көргүзүп болуп турар.

Ол Хоойлу болза, шериг албанныгларнын, дайыннын болгаш күш-ажылдын инвалидтеринин өг-бүлелеринге, а ол ышкыш Ада-чурттуң фронттарында өлгөн болгаш ис чок чиктеннөринин өг-бүлелеринге дыка чингелделерин көргүзүп турар.

Ылангы Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунун албанында турар шериг албанныгларнын бүгү өг-бүлелери, бир эвес шериг албанын кижинин 8 хар чедир назылыг уругларын кадайында азы незинден ангыда өг-бүлеле күш-ажыл кылып шыдаар өске кижилер артып болза көдээ ажыл-агый үндүрүүндө шуут хостаар.

Ада-чурттуң дайыннын I болгаш II чергелеринин инвалидтеринин (а ол ышкыш күш-ажыл инвалидтеринин) ажыл-агыйлары өг-бүленин күш-ажыл кылып шыдаар кежигүнеринде хамаарыштыр көдээ ажыл-агый үндүрүүндө шуут хосталыр ийикпе, азы чартындан хосталыр. Ада-чурттуң дайыннын фронттарында өлгөн болгаш шуут ис чокка чиккен шериг албанныгларнын болгаш партизаннарның өг-бүлелеринге көргүзүп турар чингелделер көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн онза черин ээлеп турар.

Бо ажыл-агыйларга оонаатын турар көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн түңү бир эвес өлгөн кижинин өг-бүлелинде 8 хар чедир назылыг уругларын кадайында азы незинден ангыда күш-ажыл кылып шыдаар кижин өг-бүлеле артып үеде чартык хуу чедир чингээр. Бир эвес шак ындаг ажыл-агыйларда 8-тен 12

хар чедир уруглар бар болза, көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн түңү 25 хуу чингээр.

Чингелденин чаа Хоойлуунун чурумун өзүгар 1953 чылда бистин жбаска көдээ ажыл-агый үндүрүүнү чорудуп турда көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн төлөвиринден шуут азы кезиктеп хосталыр хевирге шериг албанныгларның болгаш инвалидтеринин 329 ажыл-агыйлары таварышкан.

Ада-чурттуң дайыннын фронттарында өлгөн болгаш ис чокка чиккен шериг албанныгларның болгаш партизаннарның ажыл-агыйларынын көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн талазы-биле чаа чингелделери 1954 чылдын январь 1-ден эгелеп тургузарынын эрежок чугулазын ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлели 1954 чылдын январь 19-та чүүлдүг деп санаан.

Чазактын доктаалында көрдүнгөни болза, бир эвес айтынган ажыл-агыйларга он алды хар чедир назылыг, үштен хөй уругларын болгаш бир күш-ажыл кылып шыдаар кижилер болза, мындаг ажыл-агыйдан көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн санатынган түңүнүн чартык кудуладыр.

Ол-ла таварылгаларда ындаг ажыл-агыйларга он алды хар чедир назылыг үштен хөй уругларын болза, көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн санатынган түңүнүн 25 хуузуун бичеледир.

Ооң чижээнге ашаа фронтуга өлгөн, дөрт уругларын, өг-бүлелинде чүгле чаксаан күш-ажыл кылып шыдаар Бин-Хем районда колхозчу Симова хамааржыр. Эрткен чылын ооң хуу ажылгалына 0,25 гектар черлиг ол ажыл-агыйында чаа Хоойлу өзүгар көдээ ажыл-агый үндүрүүнүн 100 рубль түнге тырттар турган. А бо чылын ол ажыл-агыйдан үстүндө өг-бүленин составы хевээр, база коьдан чанынын ол-ла хемчээли өзүгар ам 50 рубль төлээр.

Бир эвес Симованын ажыл-агыйына он алды хар чедир назылыг чүгле үш уруглар турган болза, ол 100 рубльдин орнуна 75 рубльди төлээр турган ийик.

Үндүрүп талазы-биле ССРЭ-нин Министрлер Чөвүлелинин доктааткан чаа чингелделери болза, бистин Төрзөн чуртувустуң камгалакчыларынын өг-бүлелеринин дугайында партия болгаш чазактын хүн-бүрү сагыш салышкынын дугайы дээрзин база катап херечилеп турар.

В. ЦЫПКИН,

облфонуң улуг инспектору.

Шагаан-Арыг МТС-тин чанында механизаторлар школасынын дөрт ай хуусаалыг кураунун практиктиг кичээли.

Чурукта: механик П. Балчир оолдун тракторунуң соңгу мостигинин дугайын курсантыларга чугаалап берип турары.

Чуруу А. Смагинни.

Механизаторлар школында

Социалисттик көдээ ажыл-агыйнын улам ынайгы көдүрүшкүнүнүн дугайында Коммунисттик партиянын болгаш Совет чазактын үндүргөн төөгүлүг шийтирлерин амыдыралга боттандырар дээш областың аныктары бүгү күжүн салып турар. Партия ТК-ның сентябрь Пленумунун соон дарый Шагаан-Арыгның машина-трактор станциязынын чанында механизаторлар школасында дөрт ай хуусаалыг курсту ажиткан. Ол курста районун колхозтарындан 26 аныктар өөренип турарлар.

Курстун өөредилгезинин программасында трактор болгаш көдээ ажыл-агый машиналарынын тургузуун, агротехниктиг өөредилгелерин кирген. Олар оон ангыда политбилер-биле база чепсегелерип турарлар. Анык механизаторлар өөредилгеге кызыкчак чорууп көргүзүп турарлар. Механик Павел Балчир

оолдун удуртулганы-биле «АТЗ-НАТИ» деп тракторунуң тургузуун чедишкенин өөренип дооскан. Ам «ДТ-54» деп дизельдик тракторун өөренип турарлар.

Курсантыларның өөредилгезинге таарымчалыг байдалды тургускан. Теоретиктиг өөредилгеге холбаштыр суббота сабында практиктиг өөредилгени база чорудуп турар.

Курсантылар Донгак Дагбалдай, Сат Шивит-оол, Александр Биче-оол дөң ышкыш конжуг эки өөредилгелер-биле хөй.

Марттын эгезинде курсантылар баштайгы башкарылганы эгелээр болгаш оон улам чаксы кову ажилдарына бир дугаар киржир-биле колхозчу шөлдерге үнүптерлер.

Б. БАГЫТ-ООЛ.

Тудугларга Ыяш белеткели

1954 чылдын тудугларына ыяш белеткээр ажыл талазы-биле Чөөн-Хемчик районун Калинин аттыг колхозу районун колхозтарын ыракта муриап турар. Эш Доктугу бригадирден тудугчу бригаданын кежигүнери 7195 чудукту кезип, чоңу белеткээш, машина-биле сөөртүрүңге эптиг кылдыр чер агында дажылгап чедирген.

Ам 396 чудуктар колхоз суурунда дүжүртүнгөн. Тайгада белеткээш ыяшты машина-биле сөөртүп эгелээр. Бечен алды бажынарны тудураган четчир саныг ыяш белеткелерин. Тудугчулар бо чылын 60 чурталга бажынарнын тудар дугайында социалисттик чарыштын хүлээлгелерин алган.

Ыяш кезип белеткээр ажылда эш-

тер Шавар-Седен, М. Агбаан-оол, Бады олар ажыл нормазын хүн бүрүде 170—200 хуу күүседип, сөөрткүчүлөр Ч. Шырап, С. Согпа олар хүнде 2 катап ыяш сөөртүп тургаш 4 чедир чорууп турарлар.

Моон-биле чергелештир школага оттулар ыяш белеткээр ажыл багай эвес чоруп турар, 30 колхозчу херээженер социалисттик чарыштын хүлээлгелерин алгаш, январь 30-ге чедир 2,228 кубометр оттулар ыяшты хап белеткээш. Эш Киним-оол ыяш хирээлээр нормазын хүн-бүрүде 175 хуу күүседип турар. Колхозчу херээженеринин оттулар ыяш белеткээр ол бөлүү эш Мөңгениң удуртулганы-биле күженишкенин ажилдап турар.

Д. СЮРЮН-ООЛ.

Совет Эвилелинин, Американың Каттышкан Штаттарынын, Франциянын болгаш Великобританиянын даштыкы херектер министрлеринин берлин чөвүлел хуралынын дугайында

Д Ы Џ Н А Д Ы Г

1954 чылдын январь 25-тен февраль 18-ке чедир Берлинге Совет Социалисттик Республикаларнын Эвилелинин, Американың Каттышкан Штаттарынын, Франциянын болгаш Великобританиянын даштыкы херектер министрлеринин—В. М. Молотов, Джон Фостер Даллес, Жорж Бидо болгаш Антони Иден оларнын чөвүлел хуралы болган. Олар моон алаанда айтырыгларын дугурушканнар:

I.

«ССРЭ-нин, АКШ-тын, Франциянын болгаш Великобританиянын Берлинге хуралдаан даштыкы херектер министрлери, Чангыс-азай болгаш хамаарышпас Кореяны тайбын арга-биле тургузары улустар аразынын дүшкүрлүг чоруун чавырылдырынга болгаш Азиянын өске-даа районнарына тайбыны катап тургузарына чугула фактор болурун барымдалап көргөш;

ССРЭ-нин, АКШ-тын, Франциянын, Великобританиянын, Кыдат Улус Республиканын, Корея Республиканын, Корея Улус-Демократтыг Республиканын болгаш Кореяга дайн чорудулганына чепсектиг күштери киришкен болгаш олуржурун күзөө өске-даа чурттарын төлээлекчилеринин чөвүлел хуралын корей айтырыгын тайбын шийтирлеп таарыштырарын чедип алары-биле 1954 чылдын апрель 26-да Женевага чыгылган турарын саналдап тур;

Инда-Кыдатка тайбыны катап тургузар дугайында айтырыг ССРЭ-нин, АКШ-тын, Франциянын, Великобританиянын, Кыдат Улус Республиканын, Корея Республиканын, Корея Улус-Демократтыг Республиканын болгаш өске-даа күрөөлеринин төлээлекчилерин чалап кеддирер чөвүлел хуралга көргөн турарын база дугурушканнар.

Айтынган чөвүлел хуралга чалалганы-да, ол чөвүлел хуралды чорударында дипломаттыг хүлээп көрүшкүн ам-даа болдумуна үеде кандыг-даа таварылгада дипломаттыг хүлээп көрүшкүн кылдыр көрбөс ужурулуг деп чүвени ооң-биле кады барымдалап турар».

II.

«Совет Социалисттик Республикаларнын Эвилелинин, Американың Каттышкан Штаттарынын, Франциянын болгаш Великобританиянын чазактары,

быжыг тайбыны тургузарына эрежок чугула кылдыр улустар аразынын маргыладаларын шийтирлээрин боочепсек дүжүрер талазы-биле азы бетке-дээрге боочепсекти кызырар талазы-биле дугуржулга-биле элээн хемчээлге чингеткен турар ийик деп чүвөгө бүзүрээш,

Каттышкан Националарнын 1953 чылдын ноябрь 28-те резолюциязынын 6-гы чүүлүнде көрдүнгөн ышкыш ол айтырыгны чедишкенин шийтирлээринге дузалаар төлээде, моон-даа ыңай санал-онал солчуушкуннарын чорудар».

Герман айтырыг талазы-биле, Европанын аймыл чок чоруунун айтырыгынын талазы-биле, база австри айтырыг талазы-биле дөрт министрлерин аразына бүгү талаларыг санал-онал солчуушкуннары болган, ыңчалза-даа олар ол айтырыглар талазы-биле дугуржулга чедип ап шыдавааннар.

Практика эгелээр

Чоокта Кызылдын башкы институтунун ийги курстарынын студенттеринин бир ай хуусаалыг педагогиктиг практиказы эгелээр.

Педагогиктиг практиканы эгелээринин муруну чарында студенттеринин бөлүктөргө чарып, кайы школага, кашкы класстарга барып, практикаларын хуваалдазын чоруткан. Оларнын иштинден тыва дылдын болгаш литературанын ийги курузун студенттери Кызылдын № 2 ортумак школада педагогиктиг практиканы эрттирип турарлар.

Студенттерин тус-тус класстарга ажилдаары-биле быжыглан болгаш олар алган класстарынын планы-биле танышып, кичээлдерин

башкылаашкыныч эгелеп кирипкелер.

Алган билгилерин практика кырынга ыңай ажиллап, кичээлдерин методиктиг башкылаашкынын бедик деңгелге эрттирип, темаларын өөреникчилерге билдирип, ханы тайылбырлашкыныч-биле дамчыдып турар студенттер практиканын баштайгы хүнеринде-ле илереп келгенер. Билдигларын саныга Нурзат, Шактар-оол, Сангы-Бадраа, Шырап, Капый, Монгуш оларны кирип болур. Бо иштер өөреникчилерин кичээлгеини болгаш соңуургалын хаара туткан, эки түңүлдүг кичээлдерин бергенер.

М. СЕРЕН.

Патриоттуг камгалап ниитилелинин ажылын бүгү хемчег-биле хөгжүдөр

Бөгүн бүгү совет улус Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунун үжөн алды чыл болган оюн байырлап эрттирип турар.

Коммунисттик партиянын тургусканы болгаш удуртканы Совет Чепсектик Күштер бистин Төрзөн чуртувустуң алдарын болгаш хамаарышпас чоруун ийи удаа камгалап ап, совет улустуң тайбың тургузукчу күш-ажылын хандырган. Делегейинин ийги дайыннын чылдарында Совет Армия немец болгаш япон фашисттик дээрбенилерин чылча шапкаш, Европаның болгаш Азиянын улустарын фашисттик кулданыгдан камгалап алган.

Совет Армия—улустуң оглу. Ол бодунуң улзузуга шынык болгаш бердинген. Ыңчангаш улус бодунуң төрзөн армиязына ынак болгаш депкин турар. Бодунуң Чепсектик Күштеринин дугайында совет кижилеринин хүн-үргүлүдө сагыш-салышкынын чыгыш болгаш ынакшылдынын тодаргай илередишкени болза, Армияга, уяр-чүүлге болгаш флотка дузалаарынын Бүгү-эвилел эки-тура ниитилелинин (ДОСААФ) ажыл-чорудулганынын калбак хөгжүлдөөнү болур. Ажылчы чоңарнын бо патриоттуг организациязы бистин Төрзөн чуртувустуң идеякейлиг камгалапны бажыларынга улуг ролду ойнаар сорулгалы.

Бодунуң туруп келгенинин ийи чытынын дургузунда патриоттуг камгалап ниитилели улуг ажылды чоруткан. Партия организациларынын удуртулганы-биле болгаш совет, профвэлелдер, комсомол болгаш өске-даа хөй-ниити организацилары-биле сырый харылзага ДОСААФ коллективтери организацизы талазы-биле быжыккан, бодунуң хүрээлени калбарган, чоңун ортузунга шериг эртемирин непередириг эрежок чугула материалдыг байдалдарын тургускан.

Контр-адмирал А. МАТУШКИН, ССРЭ-нин ДОСААФ ТК-ның даргазынын оралакчысы.

Армияга, уяр-чүүлге болгаш флотка дузалаарынын Бүгү-эвилел эки-тура ниитилели ажылчы чоңарнын массалыг организациязы болур, оон хүрээлени үзүктөл чокка өзүп турар. Чижээлээрге, ДОСААФ-тын Харьков область организациязы ийи чылды дургузунда 100 ажыг хуу, Свердлов область организациязы 81 хуу өскөн. Украинада, Иванов областа камгалап ниитилелинин эге организацилары бүгү бүдүрүлгелеринин болгаш колхозтарын барык шуптузунда тургустунган.

Ыңчалза-даа хөй-хөй областтарда ДОСААФ хүрээлени чепсес долдуртуп турар. Чижээлээрге, Горький, Тула, Воронеж болгаш өске-даа областтарда ниитилелин эге организацилары чамдык бүдүрүлгелерде, колхозтарда болгаш албан черлеринде чок болуп турар.

Бодунуң социалисттик Төрзөн чуртун камгалаарына кезээде белең болуп чорукка совет кижилеринин кижиздер талазы-биле бодунуң чаагай сорулгаларын ДОСААФ ниитилелин эге организациларынын чанында тургузуп турар яны-бүрү бөлүмнерге, командаларга болгаш курстарга шериг болгаш шериг спорттуг ажылды калбартыр арга-биле шийтирлеп турар. Эрткен чылда ниитилелин өөредилге четкизынне досоафчыларнын 20 ажыг хуузу өөренип турган болгаш олар Төрзөн чуртту камгалаарына билгилерин болгаш чамдык чачындарын алганнар. ДОСААФ-тын хөй мун кижигүнерин ниитилелин бөлүмнеринге болгаш курстарына, спорт командаларына болгаш клубтарына

ооң иштинде боду башкарылгач моделдерин тудуп кыдырынга өөренип алганнар.

Ниитилелин авто-мотоспортуна өөренип турар кежигүнеринин саны чайгылыш чокка өзүп турар. 1953 чылда чүс-чүс авто-мотор маргыладаларын болгаш чарыштарын чоруткан, анаа муң-муң досоафчылар киришкен.

Радио соңуургакчыларынын спорту улам калбаа-биле хөгжүп турар болгаш оңу ДОСААФ-тын он-он мун кежигүнери өөренип турар. Эрткен чылын радио соңуургакчыларындын ийи мун ажы кижиз разряд нормаларын дужаган, оларнын иштинден хөй-хөй кижилер радио соңуургакчыларынын спортуна мастерлери деп бедик аттарын алган. Радио соңуургакчылары—досоафчылар суурларын радиожударына идеякейлиг кирип турар. Оларнын дузаламчызы-биле колхозчуларын бажынарында лампалыг болгаш детекторлуг муң-муң приёмниктер тургустунган, колхозтарын радио белдирлерин тудуп болгаш катап тургузуп турар.

Делегей рекордтарын тургускан эвээш эвес спортсменнер ниитилелин хүрээлениге өзүп доруккан. Оларнын аразында адыгыш спорттук мастери Б. Переберин, спорттук алдарлыг мастери планерист В. Ильченко, спорттук алдарлыг мастерлери парашютистер В. Селивертнова биле Г. Песенка, авиамоделист М. Васильченко болгаш өске-даа бар. 1953 чылда совет планеристер, парашютистер болгаш радиодист болгар, чех болгаш венгр спортсменнер-биле делегей маргыладаларына киришкен. Бистин спортсменнерин маргыладаларын бүгү-ле хевирлеринин талазы-биле бирги черлерин чаалап алган.

Ыңчалза-даа ДОСААФ-тын хөй-хөй организациларынын ажылында ам-даа улуг чепсестер бар. 1953 чылдын ноябрь-декабрьда ДОСААФ ниитилелинин удуртур органынын отчеттары болгаш сонгудалары болуп эрткен. Хуралдарга белгаш конференцияларга ниитилелин

кежигүнери комитеттерин болгаш чамдык удурткучуларын ажылында чидиг шүгүмчүлдө таварыштырар. ДОСААФ-тын чылдын төңүзүндө болуп эрткен Бүгү-эвилел конференциясы комитеттеринин ажылында чепсестерин кол чылдаганын илереткен болгаш камгалап ниитилелин ажыл-чорудулганынын тодаргай сорулгаларын айткан.

Советтик Төрзөн чурттуң дайыннарын агрессия хөдөлүшкенинен иденкейлиг камгалапны бүгү хемчеглер-биле быжырап дугайында Коммунисттик партиянын XIX съездининин төөгүлүг шийтирлерин амыдыралга чайгылыш чокка, туолуңга чедир боттандырар төлээде организациыг болгаш пропагандачы ажылды кижиздерин бодунуң организациларын ДОСААФ-тын Бүгү-эвилел конференциясы негезин. Ажылчы чоңарны ДОСААФ кежигүнеринге улам калбаа-биле хандылып, бүдүрүлгө, колхоз, совхоз, болгаш МТС бурузунга, албан чери, өөредилге чери болгаш бажын эргелеп бурузунга ниитилелин эге организациларын тургузуп, массаларын иштинге бүгү талазыг болгаш үргүлчүлүг камгалап ажылын калбартып чорудары эрежок чугула.

ДОСААФ-тын организацизы бүрүзүнүң ажылына шийтирлеп фактор болза, быжыг турум болгаш инициативчи активти тургузары болур. Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунуң халашкан дайынчылары, запаста турар офицерлери ниитилелин идеякейлиг ажыл-чорудулганына хандылып, оларнын шериг эртемирин болгаш дуржулганын ДОСААФ кежигүнеринин болгаш чоңун ортузунга камгалап ажылын калбартып чорударына ажылдары онза чугула.

ДОСААФ ниитилелин кол чөлөнгич болза, комсомол болгаш эвилелдин кежигүнү эвес аныктар болган турар ужурулуг. Ыңчангаш аныктарны эге организациларын идеякейлиг ажылына аргалыг-ла

болза хөй-биле кириштирери эрежок чугула. Совет Армиянын болгаш Шериг-Далай Флорунун албанына белеткенип турар анык кижиз бүрүзү шеригин дузалал спортунга ыявалы өөренип болгаш бо спорттук кайы-бир хевирлеринин талазы-биле разряд нормаларын дужаган турар ындаг байдалды чедип алыр керек.

Камгалап ниитилелин патриоттуг сорулгаларын пропагандазынын бүгү-ле хевирлерин шынаржыдып чорудар. Ол ажыл-чорудулганы чүгле илеткелдер болгаш бөсөдалар биле кызыгаарлап болбас. Аныктарын камгалап кежээлерин чорудуп, анаа шеригте чораннарнын, хамзаты болгаш Ада-чурттуң Улуг дайынын киришкелеринин илеткелдерин организастаар дээр ышкыш ажылдын ындаг чугула хевирлерин боттандырарына база практикалаза чогуур; литература кежээлерин организастап, анаа совет улустуң болгаш совет дайынчыларын маалдырып чоруун көргүзүп турар шериг-төгүлүг болгаш патриоттуг темаларын дугайында чечен чогаалдарын номчулганын чорудар.

Шериг-массачы ажилдары хөгжүдериңге улуг ролду ДОСААФ клубтары ойнаар ужурулуг.

Партия болгаш чазак ДОСААФ мурунуга улуг болгаш харысалгалыг сорулганы салган. Чалбышыг совет патриотизмин, социалисттик Төрзөн чуртунга бердинген болгаш оңу камгалаарына кезээде белең турарынын өзүзунга ниитилелин кежигүнерин кижизитишсаан, шериг-массачы болгаш спорт ажилдарын бүгү хемчеглер-биле хөгжүтүшсаан, ДОСААФ чугула болгаш ажыктыг херекти кылып турар.

Миллион-миллион совет кижилер боттарынын Төрзөн чуртунун күчү-шыдалын улам ыңай быжыдып, боттарынын чаагай салышкынын бүгү делегейге тайбын дээр, бистин чуртувусту камгалаарынын тилгелгези дүзүс демиселдин херээнге кирирлер.

